

Sygn. akt III AUa 1599/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Zbigniew Gwizdak
Sędziowie	SSA Ewelina Kocurek - Grabowska SSO del. Anna Petri (spr.)
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. K. (M. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji ubezpieczonej M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 9 lipca 2015r. sygn. akt XI U 83/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach.

/-/SSA E.Kocurek-Grabowska /-/SSA Z.Gwizdak /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1599/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona M. K. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 8 grudnia 2014r. odmawiającej przyznania jej prawa

do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczona domagała się uchylecia zaskarżonej decyzji i przyznania jej prawa do tego świadczenia. Podniosła, iż leczone od wielu lat schorzenia uniemożliwiły jej kontynuowanie pracy zawodowej. Wskazała, iż ma dłuższy staż pracy, niż uwzględniony przez organ rentowy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania zarzucając, iż ubezpieczona

nie dysponuje wystarczającym stażem pozwalającym na przyznanie jej prawa do renty.

W 10-leciu przed złożeniem wniosku wykazała jedynie 7 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast 5 lat. Jej ogólny staż pracy wynosi przy tym 10 lat, 10 miesięcy i 26 dni. Do okresów uprawniających do świadczenia nie zaliczono jej okresów od 6 kwietnia do 31 grudnia 1999r. i od 21 kwietnia 2000r. do 20 kwietnia 2001r. z powodu nieprzedłożenia wymaganych dokumentów.

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty w dniu 22 października 2014r. Orzeczeniem z dnia 20 listopada 2014r. lekarz orzecznik stwierdził, iż ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy od 7 listopada 2014r. do 30 listopada 2015r. Ubezpieczona nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia. Na rozprawie w dniu 9 lipca 2015r. złożyła oświadczenie, że nie kwestionuje daty powstania niezdolności określonej przez organ rentowy.

W 10-leciu przed złożeniem wniosku - od 22 października 2004r. do 21 października 2014r. ubezpieczona wykazała 7 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Jej ogólny staż pracy wynosi 10 lat, 10 miesięcy i 26 dni. Uwzględnienie okresów od 6 kwietnia do 31 grudnia 1999r. i od 21 kwietnia 2000r. do 20 kwietnia 2001r. nie spowoduje wykazania wymaganych przepisami prawa 5 lat w ostatnim 10-leciu przed powstaniem niezdolności lub dniem złożenia wniosku o przyznanie prawa do świadczenia.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania. Powołał się na przepis art. 57 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2009r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), który stanowi, iż renta

z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy i jego niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3

lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 a, pkt 11-12, 13a, pkt 14a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5a, pkt 6 i 12, albo nie później, niż w ciągu 18 miesięcy od ustania

tych okresów, z tym jednak zastrzeżeniem, iż ostatniej z wymienionych przesłanek nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący

co najmniej 20 lat dla kobiety oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Z kolei, art. 58 ust. 1 ustawy określa, że warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat, jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. Po myśli art. 58 ust. 2 tej ustawy okres, o którym mowa

w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku

o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Ubezpieczona tego warunku nie spełnia, co wyklucza możliwość przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Stąd, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd I instancji oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniosła ubezpieczona.

Apelująca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i przyznania prawa

do świadczenia. Wskazała, że jest schorowanym człowiekiem, ma uszkodzony pień mózgu, ciężką lekooporną epilepsję i wiele innych chorób. Od kilkunastu lat cierpi na depresję.

Ma zaburzenia pamięci. W 2006r. przeszła embolizację tętniaka tętnicy śledzionowej.

Od tego czasu choruje na padaczkę lekooporną. Z powodu częstych ataków, nie może sama wychodzić z domu. Cierpi też na niewydolność krążenia w obrębie pnia mózgu pod postacią niepełnego zespołu (...) i przewlekłe zapalenie nerek. Po upadku na chodniku w 2013r. doznała skaleczenia kolana lewego i przeszła cztery operacje, w tym dwa przeszczepy skóry w kolanie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie stanowiły uprawnienia ubezpieczonej do renty z tytułu niezdolności do pracy. Analiza tego zagadnienia wymagała ustalenia, kiedy ubezpieczona spełniała wymogi stażowe i czy wówczas była niezdolna do pracy, co z kolei wymagało opinii wnioskowanych przez nią biegłych, mających wiedzę specjalistyczną w tym zakresie. Ograniczając się wyłącznie do ustaleń organu rentowego w zakresie daty powstania niezdolności do pracy i zakwestionowanego przez ubezpieczoną jej stażu pracy, Sąd I instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego w całości, co spowodowało konieczność wydania rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy wynika z prawidłowo powołanego przez Sąd Okręgowy art. 57 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną, po myśli którego renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1. jest niezdolny do pracy;
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
3. niezdolność do pracy powstała w okresach ubezpieczenia, bądź w okresach opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych albo nie później, niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Z mocy art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej, przepisu art. 57 ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Na zasadzie art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 4 lata, jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat. Stosownie do art. 58 ust. 1 pkt 5 tej ustawy, staż ten wynosi 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. W myśl art. 58 ust. 2 zd. 1 tej ustawy, okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Z mocy art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej, przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Sąd I instancji nie uwzględnił złożonych przez ubezpieczoną w toku postępowania sądowego dokumentów potwierdzających jej dłuższy staż pracy, niż ustalony przez organ rentowy, a mianowicie świadectwa pracy i zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z (...) Sp. z o.o. w K. od 6 kwietnia 1999r. do 31 grudnia 1999r. oraz zaświadczenia z Urzędu Pracy w B., potwierdzającego pobieranie przez nią zasiłku dla bezrobotnych od 21 kwietnia 2000r. do 20 kwietnia 2001r. Biorąc pod uwagę

te okresy, organ rentowy wyliczył w toku postępowania apelacyjnego łączny wymiar okresów składkowych ubezpieczonej na 10 lat, 5 miesięcy i 24 dni, a okresów nieskładkowych - na 7 lat, 7 miesięcy i 28 dni (k. 47). Po ograniczeniu z mocy art. 5 ust. 2 ustawy emerytalnej wymiaru okresów nieskładkowych do jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych, tj. do 3 lat, 2 miesięcy i 18 dni, ogólny staż ubezpieczeniowy ubezpieczonej wynosi 13 lat, 8 miesięcy i 12 dni.

Ostatni okres zatrudnienia ubezpieczonej zakończył się w dniu 1 grudnia 2013r. Następnie korzystała ona z zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego do 26 listopada 2014r. W ocenie lekarza orzecznika ZUS, jej niezdolność do pracy istniała 7 listopada 2014r. Tym samym, ubezpieczona spełnia wymóg z art. 57 ust. 1 pkt 3, który przewiduje, że niezdolność do pracy winna powstać w okresach ubezpieczenia, bądź w okresach opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, albo nie później, niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Celem nabycia przez ubezpieczoną prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, konieczne jest zatem spełnienie przez nią wymogów stażowych, o jakich mowa w art. 58 ust. 1, co trafnie podkreślił Sąd Okręgowy. Dla ich analizy niezbędne jest jednak ustalenie, kiedy powstała niezdolność ubezpieczonej do pracy. Jeżeli bowiem miało to miejsce do 30 roku życia, tj. do 7 sierpnia 1988r., wówczas wystarczające będzie posiadanie przez nią 4 lat okresów składkowych i nieskładkowych w całym okresie ubezpieczenia. Okoliczność ta jest o tyle istotna, że z przedłożonego przez ubezpieczoną w postępowaniu przed Sądem I instancji zaświadczenia lekarskiego wynika, iż od 1988r. leczy się ona w (...) (k. 20), czego organ orzekający nie uwzględnił.

Jeżeli natomiast niezdolność ubezpieczonej do pracy powstała po 30 roku życia, tj. po 7 sierpnia 1988r., wówczas konieczne będzie spełnienie przez nią wymogów z art. 58 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 58 ust. 2 ustawy emerytalnej. Pomimo bowiem uwzględnienia przez organ rentowy w toku postępowania apelacyjnego wymienionych wyżej okresów ubezpieczenia, ubezpieczona nadal nie spełnia wymogów stażowych przewidzianych w art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej, tzn. nie posiada minimum 25 lat okresów składkowych, a jedynie 10 lat, 5 miesięcy i 24 dni takich okresów. Tym samym, ubezpieczona winna w takiej sytuacji posiadać co najmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. W 10-leciu przed złożeniem wniosku - od 22 października 2004r. do 21 października 2014r. - ubezpieczona wykazała jedynie 7 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast 5 lat takich okresów. Dodatkowo wykazane przez nią okresy ubezpieczenia od 6 kwietnia do 31 grudnia 1999r. i od 21 kwietnia 2000r. do 20 kwietnia 2001r., nie pozwalają skorygować tej konkluzji.

Jak wynika przy tym z wyliczenia organu rentowego, sporządzonego w toku postępowania apelacyjnego, ostatni raz ubezpieczona spełniała wymóg posiadania 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w dniu 3 lutego 1991r. (k. 46). Konieczne jest w tej sytuacji ustalenie, czy wówczas była już niezdolna do pracy. Do poczynienia tych ustaleń, wymagających wiadomości specjalnych, niezbędne było zasięgnięcie opinii wnioskowanych przez ubezpieczoną biegłych z zakresu psychiatrii, neurologii i ortopedii oraz - w razie potrzeby - biegłego z zakresu medycyny pracy, posiadających specjalistyczną wiedzę w tym przedmiocie (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2000r., II UKN 498/99, OSNAP 2001 nr 19 poz. 597) i z 7 lipca 2005r., II UK 277/04, OSNP 2006 nr 56 poz. 97). Organ orzekający nie rozpoznał w ogóle tych wniosków.

Podkreślić równocześnie należy, iż złożone na rozprawie przed Sądem I instancji oświadczenie ubezpieczonej, iż nie kwestionuje daty powstania niezdolności wynikającej

z orzeczenia lekarza orzecznika (k. 21), nie mogło stanowić podstawy dokonanych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Sprzeciwia się temu przepis art. 229 k.p.c., który przewiduje,

iż nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeśli przyznanie nie budzi wątpliwości. Potwierdzenie tej spornej okoliczności

przez ubezpieczoną, cierpiącą zgodnie z treścią odwołania na zespół otępienny, zaburzenia pamięci i inne psychiatryczne dolegliwości, musiało przy tym budzić uzasadnione wątpliwości. Wynikały one dodatkowo z tego, iż:

- ubezpieczona nie dysponowała wiedzą specjalistyczną pozwalającą jej ocenić od kiedy jest niezdolna do pracy;

- składając wniosek o rentę w dniu 22 października 2014r., musiała być przekonana o swej niezdolności do pracy, podczas, gdy jej początek lekarz orzecznik ZUS ustalił dopiero na okres późniejszy - na dzień 7 listopada 2014r.;

- od 10 stycznia 2011r. ubezpieczona ma znaczny stopień niepełnosprawności, co potwierdza orzeczenie Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 5 marca 2015r. (k. 17);

- z zawartego w odwołaniu opisu dolegliwości ubezpieczonej wynika, iż datowały się one przynajmniej od 2007r.;

- złożone przez ubezpieczoną na rozprawie zaświadczenie o stałym leczeniu psychiatrycznym wskazuje na jego początek w 1988r. (k. 20).

W tej sytuacji, brak było podstaw do przyjęcia przez organ orzekający, iż datą powstania niezdolności ubezpieczonej do pracy był wskazany przez jedną ze stron postępowania (organ rentowy) dzień 7 listopada 2014r., wynikający z orzeczenia lekarza orzecznika ZUS. W toku postępowania sądowego datę tę można ustalić wyłącznie w oparciu o opinie biegłych. Stąd też, biorąc pod uwagę treść art. 12 ust. 1, 2 i 3 ustawy emerytalnej, definiującego niezdolność do pracy przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd I instancji ustali na tej podstawie, czy ubezpieczona była częściowo lub całkowicie niezdolna do pracy zarobkowej przed 30 rokiem życia, tj. przed 7 sierpnia 1988r., bądź od 3 lutego 1991r., czy w przypadku całkowitej niezdolności do pracy, utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, czy w przypadku stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy od dnia 7 sierpnia 1988r., bądź od 3 lutego 1991r., od tego czasu w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji; czy stwierdzona niezdolność do pracy ma charakter trwały czy okresowy, a jeśli okresowy, to do kiedy przewiduje się jej trwanie, począwszy od 1 października 2014r.

Z uwagi na fakt, iż postępowanie dowodowe w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych w ogóle nie zostało przeprowadzone, zaszyły podstawy do zastosowania

art. 386 § 4 k.p.c. i uchylenia zaskarżonego orzeczenia, celem przeprowadzenia

przez Sąd I instancji postępowania dowodowego w całości. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy organ orzekający uwzględni przy tym, iż na rozprawie apelacyjnej ubezpieczona udzieliła swemu mężowi pełnomocnictwa do protokołu (k. 53). Z mocy art. 5 k.p.c.,

na celowość jego ustanowienia należało wskazać ubezpieczonej w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, z uwagi na zgłaszane przez nią dolegliwości psychiatryczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 4 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

/-/SSA E.Kocurek-Grabowska /-/SSA Z.Gwizdak /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR